

PM nr. 10

Kommunala avfallsorganisationer som leverantörer av data enligt CSRD

Juli 2025

Avfall Sverige, Avfall Sverige AB, Baltzarsgatan 25, 211 36 Malmö, Telefon 040-35 66 00

E-post info@avfallsverige.se, Hemsida www.avfallsverige.se, Bankgiro 985-9877, Organisationsnummer 556260-8553

Innehållsförteckning

1	<i>Inledning</i>	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Syfte	3
1.3	Metod.....	4
2	<i>Resultat av kartläggning</i>	5
2.1	Kommunala avfallsorganisationer	5
2.2	Företagens efterfrågan på data	6
2.3	Systemleverantörer	10
3	<i>Rekommendationer och leverans</i>	13
3.1	Projektets tre leveranser	14
4	<i>Referenser (intervjuade personer och organisationer)</i>	17

1 Inledning

1.1 Bakgrund

EU:s direktiv om hållbarhetsrapportering (CSRD – Corporate Sustainability Reporting Directive) syftar till att öka transparensen och jämförbarheten i företagens hållbarhetsredovisning. Direktivet ställer krav på stora företag att rapportera hållbarhetsdata enligt de europeiska rapporteringsstandarderna (ESRS), med tillämpning från verksamhetsår 2025 och rapportering från 2026.

Även om kommunala avfallsorganisationer i regel inte själva omfattas av CSRD – eftersom de sällan uppfyller kriterierna gällande antal anställda, omsättning eller balansomslutning – får de en indirekt roll i den nya rapporteringsstrukturen. Detta eftersom företag som är rapporteringsskyldiga enligt CSRD måste redovisa data för hela sin värdekedja. Kommunala avfallsorganisationer blir därmed en viktig källa till information, särskilt avseende avfallsmängder, behandlingsmetoder och relaterad klimatpåverkan, som behövs för att dessa företag ska kunna uppfylla sina rapporteringskrav, framför allt under standarden ESRS E5 (Resursanvändning och cirkulär ekonomi).

Mot denna bakgrund har Avfall Sverige, tillsammans med Ramboll och Miljö & Avfallsbyrå, tagit initiativ till en fortsatt vägledning riktad till kommunala avfallsaktörer. Projektet har som övergripande mål att kartlägga vilken data som företag i olika sektorer efterfrågar, hur dessa data bör struktureras och levereras, samt att vägleda kommunerna i hur de kan agera som funktionella dataleverantörer.

Denna promemoria är en del av detta arbete, som beskriver metoder och resultat från den kartläggning i form av intervjuer som gjorts under projektets gång. Inom projektet uppdaterades även den tidigare vägledningen – CSRD för kommunala avfallsorganisationer (2024:23) med ett nytt kapitel kring hur kommunala avfallsorganisationer påverkas av CSRD utifrån deras roll som dataleverantörer. Utöver detta resulterade projektet även i ett förslag för hur kommuner kan leverera data för att underlätta för företag att samla in avfallsdata från flera kommuner, denna leverans är i form av en Excel-fil som kan användas som mall för hur avfallsdata bör delas med kunder.

1.2 Syfte

Syftet med detta projekt är att stödja kommunala avfallsorganisationer i att leverera relevant, spårbar och kvalitetssäkrad data på ett sådant sätt att den enkelt kan integreras i företagens egna rapporteringssystem. Därigenom kan kommunerna inte bara svara upp mot kundernas ökade behov, utan också stärka sin roll i omställningen till en cirkulär och hållbar ekonomi.

1.3 Metod

För att kartlägga vilka behov som rapporteringspliktiga företag har av data från kommunala avfallsorganisationer, har projektet i huvudsak baserats på kvalitativa intervjuer. Fokus har varit att förstå vilka datatyper som efterfrågas, i vilket format, med vilken frekvens och vilken kvalitet som krävs för att dessa företag ska kunna använda informationen i sin rapportering enligt CSRD.

1.3.1 Intervjuer med rapporteringspliktiga företag

En central del av metodiken har varit intervjuer med företag som omfattas – eller inom kort kommer att omfattas – av rapporteringskrav enligt CSRD. Företagen har valts ut för att representera olika branscher som har insamling av kommunalt avfall, exempelvis fastighetsbolag, träindustri, byggföretag, möbelföretag, dagligvaruhandel, drivmedelsbolag, hotellföretag. Intervjuerna har strukturerats kring fem tematiska områden:

Behov av avfallsdata – vilka typer av avfallsdata efterfrågas (t.ex. mängder, fraktioner, behandlingsmetod), och på vilken detaljnivå?

Behov av klimatdata – i vilken utsträckning efterfrågas klimatpåverkan relaterad till avfall, och vilka metoder används för beräkning?

Behov av annan data – exempelvis social hållbarhet, återbruksinformation eller spårbarhet.

Format för data – i vilket tekniskt format och med vilken struktur ska data levereras för att vara användbar?

Datakvalitet – vilka krav ställs på verifierbarhet, spårbarhet och enhetlighet?

Resultaten från dessa intervjuer har sammanställts tematiskt och ligger till grund för den mall som tagits fram för att vägleda kommunala avfallsorganisationer att leverera data till sina företagskunder.

Mallen har utvecklats i två steg. I ett första steg togs ett förslag fram av projektets arbetsgrupp. Förslaget granskades och kommenterades av referensgruppen samt av företag som intervjuades under arbetets gång, för att säkerställa att den lever upp till de önskemål som de har på avfallsdata för CSRD-rapporteringen. I nästa steg, under hösten 2025, föreslår projektet att mallen skickas ut på remiss till en bredare krets av kommunala avfallsorganisationer och privata avfallsbolag, för att samla in ytterligare synpunkter och säkerställa att strukturen fungerar brett i praktiken.

1.3.2 Referensgrupp med kommunala avfallsorganisationer

Utöver intervjuer med företag har projektet inkluderat en referensgrupp bestående av representanter från kommunala avfallsorganisationer med varierande storlek och geografisk spridning. Gruppen har deltagit i digitala referensgruppsmöten för att bidra med sina perspektiv på att vara dataleverantörer. Diskussionerna har belyst praktiska

hinder i datainsamling och leverans, såsom brist på data över vikt på avfall på grund av avsaknad av vågar, digitala gränssnitt, varierande dataformat, samt olika tolkningar av begrepp och mätmetoder.

Under ett inledande möte fick referensgruppen dela med sig av sina erfarenheter kring deras roll som dataleverantörer, bland annat vilka frågor som de får från företagskunder angående avfallsdata, klimatdata och annan data. Under ett andra möte fick referensgruppen en genomgång av det preliminära resultatet från intervjuerna med företagen, där de hade möjlighet att komma med input och ställa frågor kring resultatet. Referensgruppen har även granskat de tre leveranserna: Promemorian, mallen för format på avfallsdata och uppdateringen i den tidigare rapporten 2024:23.

Referensgruppens insikter har varit viktiga för att förstå vilka utmaningar kommunerna möter vid dataleverans och vilken typ av stöd och standardisering som skulle underlätta arbetet. Detta har möjliggjort en behovsanalys som väger samman både efterfrågan från företagen och leveransförutsättningar hos kommunerna.

Utöver de rapporteringspliktiga företagen och referensgruppen har systemleverantören Vertigis intervjuats. De tillhandahåller systemen EDP Future och EDP mobile till en majoritet av Sveriges kommuner och är en viktig aktör i processen att förenkla datadelning mellan kommuner och deras kunder. Syftet med att inkludera Vertigis i studien har varit att förstå i vilken utsträckning de tekniska förutsättningarna redan finns på plats för att möjliggöra strukturerad och automatiserad datadelning mellan kommuner och deras kunder, särskilt med hänsyn till de ökade krav som uppstår genom CSRD. Intervjun fokuserade på vilka data som kan hanteras i systemen, hur faktisk vikt och schablonvikt behandlas, möjligheterna att inkludera klimatrelaterad information, samt hur data kan göras tillgänglig för externa aktörer genom API eller andra integrationslösningar.

2 Resultat av kartläggning

Här presenteras resultatet från den kartläggning som utförts under projektet. Resultatet är uppdelat utifrån de kommunala avfallsorganisationernas, och företagens synvinkel. Slutligen sammanfattas resultatet i en rekommendation och beskrivning av det format som företagen önskar att få avfallsdata i från de kommunala avfallsorganisationerna för att underlätta överföringen till deras egna rapporteringssystem.

2.1 Kommunala avfallsorganisationer

Flera kommunala avfallsorganisationer har uttryckt ett växande medvetande om sin roll som dataleverantörer till företag som omfattas av CSRD. Även om erfarenheterna varierar stort mellan kommunerna, finns en gemensam insikt om att efterfrågan på strukturerad, verifierbar och användbar data ökar. En fråga som lyfts av kommunerna är vilket ansvar de har på sig att leverera data utifrån lagstiftningen.

Flera kommuner har redan börjat få förfrågningar från företag kring exempelvis vikter per avfallsfraktion. Utmaningen för många kommunala avfallsorganisationer är dock att dagens tekniska system och operativa rutiner inte är anpassade för att enkelt kunna tillhandahålla den typ av data som efterfrågas. Avsaknaden av vågar i insamlingsfordon gör det svårt att leverera viktbaserad data, vilket ofta är en önskan från företagen. Vissa kommuner överväger därför investeringar i nya fordon med vågteknik, medan andra efterlyser nationella schabloner för att kunna ge uppskattningar när vägning saknas.

En annan central fråga är hur data kan tillgängliggöras på ett effektivt och rättssäkert sätt. Det finns en tydlig efterfrågan från kommunerna på att utveckla gemensamma systemlösningar – exempelvis via Avfall Web – där företag själva kan hämta ut relevant information. Flera deltagare betonade vikten av att leverantörer av avfallsdatasystem, såsom Vertigis och CGI, ges riktlinjer för hur data bör struktureras, indexeras och tillgängliggöras.

Flera kommuner menar att det saknas ett smidigt sätt för dem att dela avfallsdata till sina kunder, vilket bidrar till att det är tidskrävande och det driver kostnader för kommunerna att ta fram data. I och med detta väcks frågan kring vem som ska stå för kostnaden. Kommunerna såg till exempel en möjlighet i att tydligare definiera vad som kan anses vara en tjänst – och därmed prissättas – i form av dataleveranser.

Samtidigt finns en oro över att företagens krav kan bli svåra att möta, särskilt när det gäller att besvara detaljerade frågor om behandling och spårbarhet som idag ligger utanför kommunens kontroll. Frågor om klimatdata har än så länge varit sällsynta, men flera i gruppen bedömer att de kommer att öka i betydelse i takt med att rapporteringen enligt CSRD mognar.

I dialog med personer inom två kommuners kundservice har det också blivit tydligt att frågor kring avfallsdata blir alltmer vanliga, och att de i många fall inte har underlag eller resurser att ta fram den data som efterfrågas.

Sammanfattningsvis visar diskussionerna att kommunerna är beredda att ta ett större ansvar som dataleverantörer men att detta kräver vägledning, standardisering och investeringar i både teknik och rutiner. Detta projekt blir därför ett viktigt första steg för att tydliggöra kommunala avfallsorganisationers roll som dataleverantör av CSRD-data och underlätta ett mer systematiskt arbete med dataleveranser till företagskunder.

2.2 Företagens efterfrågan på data

Detta kapitel sammanfattar den information som framkommit i intervjuer med företag som omfattas av rapporteringskraven enligt CSRD. Fokus har varit att identifiera vilka typer av data som företagen efterfrågar från kommunala avfallsorganisationer för att kunna uppfylla sina skyldigheter inom hållbarhetsrapportering. Kapitlet är indelat i fem tematiska områden utifrån de ämnen som diskuterats under intervjuerna:

- Behov av avfallsdata (t.ex. vikt för olika avfallsfraktioner som rest- och matavfall, kopplat till ESRS E5 – resursanvändning och cirkulär ekonomi)
- Behov av klimatdata (t.ex. till företagens rapportering av scope 3 kategori 5, även kopplat till ESRS E1 – klimatförändringar)
- Behov av annan kompletterande information (t.ex. arbetsvillkor och mänskliga rättigheter, kopplat till bland annat ESRS S2).
- Önskat dataformat
- Krav på datakvalitet

Genom att belysa företagens perspektiv inom dessa områden tydliggörs vilken roll kommunerna kan komma att spela som dataleverantörer i det framtida hållbarhetsarbetet.

2.2.1 Behov av avfallsdata

Intervjuerna visar tydligt att det finns ett omfattande behov av mer detaljerad och strukturerad avfallsdata från kommunala avfallsorganisationer. Många aktörer, främst fastighetsbolag, önskar avfallsstatistik nedbruten på fastighetsnivå och i viktenheter snarare än volym. Att data är fördelad per fastighet och viktbaserad är viktig för deras hållbarhetsrapportering, men de intervjuade företagen pekar också på andra fördelar med denna data. Flera certifieringssystem kräver till exempel att man har avfallsdata för att bli certifierade. De intervjuade företagen har som exempel nämnt Svanen och LEED. Ett fastighetsbolag betonar också vikten av att kunna särskilja data för olika avfallskategorier för hållbarhetsrapporteringen, såsom förvaltningsavfall, hyresgästavfall och byggavfall. Vägledningen som tagits fram inom projektet fokuserar dock inte på byggavfallsdata.

Samtliga företag hade även önskat att få avfallsdata månadsvis, en fördel företagen pekar på handlar om att kunna arbeta avfallsförebyggande. Speciellt om företagen kan få avfallsdata ser de möjligheter att jobba mycket mer med åtgärder för att förebygga avfall eftersom de då kan följa upp effekterna av de åtgärder de gör inom fastigheten.

Samtliga företag som intervjuats menar att det är stora brister i den data de får om sitt kommunala avfall, om de ens får någon data. De företag som verkar i flera kommuner har även problem med att de får data i olika format och med olika benämningar på fraktionerna, vilket försvårar insamlingen av avfallsdata för företagen. Detta gör processen för att samla in data tidskrävande och att vissa företag helt har gett upp om att kunna erhålla denna typ av data.

Ett företag som planerar att bli certifierade inom Svanen uppger att de inte har kunnat få tillräcklig avfallsdata och då istället behövt begära in ett intyg för att visa på att de inte har möjlighet att samla in efterfrågade data, vilket skapat ytterligare administration för både företaget och den kommunala avfallsorganisationen.

Flera aktörer säger att de gärna hade bytt entreprenör för avfallshämtning om de hade haft möjligheten och avfallet inte låg inom det kommunala ansvaret. Ett företag har, på grund av bristen på data över avfallsmängder, installerat vågar där de själva väger matavfallet innan det slängs i sopkärnen. De använder också egna faktorer för att räkna om andra avfallsfraktioner från volym till vikt. Volymen baseras på antal och storlek på avfallskärl. Det förekommer att kommuner har en underleverantör av avfallstjänster som har kunnat ge uppgift om vikt på avfallet.

I brist på avfallsdata har ett fastighetsbolag valt att använda data från Kretslopp och Vatten som schablon för sitt övriga bestånd, just på grund av att vikter finns tillgängliga där.

Ett fastighetsbolag understryker behovet av korrekt klassificering av avfallsfraktioner, särskilt vid nybyggnation, och efterlyser en gemensam branschstandard. Ytterligare ett fastighetsbolag framhåller vikten av hanteringskoder och strukturerad metadata för att möjliggöra digital integration med befintliga system.

Utöver viktbaserad avfallsdata är det flera företag som är intresserade av att få mer information kring behandlingsmetoder för sitt avfall. Några företag lyfter behandlingsmetod för avfallet och geografisk hantering (inhemsk eller export) som relevant för att veta att avfallet hanteras korrekt.

2.2.2 Behov av klimatdata

Många företag har ännu inte fullt utvecklade rutiner för att samla in klimatdata kopplad till avfall, men det finns ett växande intresse. Flera aktörer får klimatdata från sina andra entreprenörer, t.ex. för förpackningar och byggavfall, men uppger att osäkerheten kring vad dessa faktiskt inkluderar är stor. Flera företag gör egna klimatberäkningar baserade på schabloner från till exempel Avfall Sverige och fastighetsbolag nämner att de använder schabloner från IVL. De företag som verkar internationellt anger att de använder egna emissionsfaktorer för att möjliggöra jämförelser mellan länder. Ett av företagen efterfrågar detaljerad utsläppsdata kopplad till olika behandlingsmetoder, med specifika utsläppsfaktorer per fraktion, men då behöver det vara tydligt vad som inkluderas i dessa eftersom företagen kan vilja anpassa utsläppsfaktorn utifrån sin egen verksamhet.

2.2.3 Behov av annan data

Det är inte många av de intervjuade företagen som efterfrågar andra data än avfallsdata och klimatdata. Några av företagen menar att detta kan bli mer intressant när deras CSRD-arbete kommit längre och de till exempel har fullständig avfallsdata.

Något som kan vara relevant framgent utöver avfalls- och klimatdata är att kontrollera att avfallet i slutändan kommer att hanteras korrekt och med korrekta arbetsvillkor. Ett annat fastighetsbolag nämner att det är många arbetsmiljöproblem i byggprojekt relaterat till byggavfall, så där kommer sociala frågor in. I det fallet blir inte kommunala

avfallsbolag relevanta som dataleverantör. Dessa sociala frågor är dock krav som vanligtvis ställs vid upphandling av avfallstjänster och kontrolleras. Eftersom kommunerna inte upphandlas på samma sätt som andra aktörer, på grund av det kommunala ansvaret, så kontrolleras dessa frågor inte när det gäller kommunala tjänster.

Ett företag nämner att de skulle vilja ha data över antal allvarliga incidenter mot mänskliga rättigheter som har skett i värdekedjan, som ska rapporteras inom S2 (Arbetstagare i värdekedjan). Idag kan de inte rapportera eftersom de saknar information kring detta.

2.2.4 Format på data

Samstämmigt bland de intervjuade företagen är önskemålet om enhetlig och maskinläsbar data, gärna genom API eller strukturerade Excelmallar. De flesta företag har olika system för att sammanställa data för deras olika verksamheter och fastigheter, där det hade underlättat att lätt kunna få in avfallsdata från kommuner direkt i systemen. Ett fastighetsbolag har gett tydliga önskemål för dataimport med semikolonseparerade Excel-filer, alternativt FTP-lösningar. Andra företag använder mallar som de ber kommunerna tillhandahålla data i för att få data i ett format som de sedan kan läsa in i sina egna system.

Eftersom avfallsdata hanteras manuellt är det några företag som uttrycker oro över manuell hantering och behovet av standardisering.

2.2.5 Datakvalitet

Frågan om datakvalitet återkommer hos samtliga företag. Ett företag bedömer att 90 % av de data de får från kommuner inte är användbar på grund av avsaknad av vikt. Deras revisor ställer även krav på att data ska vara spårbar och att den inte ska kunna ändras i efterhand i något led. De begär därför in ett bevis från sina kunder i pdf-form där avfallsleverantören fyller i information som bland annat avfallsmängder, tidsperiod för mängder, avfallsfraktion, antal transporter. Andra företag uttrycker liknande farhågor och understryker vikten av att avfallsdata är spårbar och är önskvärd om den erhålls i vikt. Bristande information om till exempel fyllnadsgrad av kärl vid hämtning och ofullständig vägning av avfall, och antaganden för schabloner leder till osäkerhet i rapporteringen.

2.2.6 Möjligheter med Avfall Web

Avfall Sveriges statistikverktyg Avfall Web ger kommunerna möjlighet till jämförelser, benchmarking och analyser. Avfall Web består av två delar – en del för kommunspecifika uppgifter och en del för uppgifter om behandlingsanläggningar inklusive återvinningscentraler. Avfall Web är kostnadsfritt och tillgänglig för Avfall Sveriges medlemmar efter inloggning.

Fokus i Avfall Web är just uppgifter per kommun och anläggningar och inte över hämtningar per hämtställe, till exempel hos ett visst företag. Det saknas därmed de data som rapporteringsskyldiga företag främst efterfrågar, vikt per avfallsslag per hämtställe. Strukturen i Avfall Web är inte uppbyggd för att kunna ge dessa data i dagsläget.

När det gäller klimatdata skulle Avfall Web möjligen kunna användas då det finns information om andel förnybara drivmedel för insamling av mat- och restavfall. Om andelen är 0 eller 100% kan data användas, men om andelen är någon annan blir det svårare då det inte finns information om vilka fastigheter som betjänas med förnybart bränsle.

Energianvändning insamling mat- och restavfall (kWh/ton).

På grund av att Avfall Web i dagens läge inte kan ge de data som företagen efterfrågar har andra lösningar från systemleverantören Vertigis undersökts.

2.3 Systemleverantörer

Som marknadsledande systemleverantör inom kommunal avfallshantering har Vertigis en central roll i hur datadelning kan fungera i praktiken. Deras system EDP Future och EDP Mobile används av cirka 90 % av Sveriges kommuner. Vertigis intervjuades för att bättre förstå vilka tekniska förutsättningar som redan finns, och vad som krävs för att underlätta för kommunerna att agera dataleverantörer enligt CSRD.

Enligt Vertigis innehåller systemen redan idag många av de uppgifter som efterfrågas, såsom information om avfallsfraktioner, behållartyper, tömningsintervall samt både faktisk vikt och schablonvikt. Det finns dessutom inbyggda funktioner som särskiljer faktisk data från schablonvärden och möjliggör generering av schabloner baserat på exempelvis kärlstorlek eller historiska tömningar.

Systemen stödjer även hanteringskoder (t.ex. R- eller D-koder), vilket i dagsläget främst används för farligt avfall men som på sikt skulle kunna omfatta fler fraktioner. Vissa moment kräver dock manuell hantering från kommunens sida, till exempel vid val av schablonmodeller (kommer krävas oavsett system). För att särskilja mellan kundnummer och olika fastigheter kan man använda de unika fastighets-ID (UUID) som lantmäteriet successivt är på väg att gå över till. Det faktum att alla fastigheter i EDP Future är kopplade till ett unikt fastighets-ID (UUID) gör det tekniskt möjligt att leverera och filtrera data standardiserat på fastighetsnivå över kommungränser utan konflikter om fastigheterna till exempel ligger på samma adress.

Tekniskt finns stöd för API:er som gör det möjligt att ge företag (de som genererar avfall) tillgång till data som avfallsfraktioner och vikter. Men detta förutsätter att kommunen själv upphandlar och aktiverar denna funktionalitet. Alla typer av data, som exempelvis avfallskoder samt datakvalitet ingår i nuläget inte i det som går att hämta via API. Det finns också möjlighet att införa betalmodeller där företag abonnerar på datatjänster,

men det kräver att kommunen först tar ställning till vilken data som ska delas, och hur denna tjänst skulle prissättas och finansieras.

Vertigis lyfter även potentialen i en framtida centraliserad lösning, där företag via en gemensam portal – liknande Avfallshubben¹ som används i samarbetet med sopor.nu – skulle kunna hämta data från flera kommuner med inloggning via organisationsnummer.

Vertigis – teknisk lösning och möjliga affärsmodeller för CSRD-data

Som marknadsledande leverantör av avfallssystem till svenska kommuner har Vertigis utvecklat ett tekniskt förslag som kan underlätta kommunernas roll som dataleverantörer enligt CSRD. Lösningen bygger på att EDP Future – och även andra system – skickar data automatiskt via API till en central hubb. Denna hubb skulle fungera som en nationell plattform där företag kan hämta sin avfallsdata från flera kommuner på ett samlat och standardiserat sätt.

Identifiering sker genom organisationsnummer, vilket gör det möjligt för ett företag att logga in och exempelvis hämta data från samtliga sina anläggningar i Sverige – oavsett vilken kommun som ansvarar för insamlingen. Data kan hämtas automatiskt via API eller i manuella format såsom Excel och PDF. Exempelvis kan ett företag med verksamhet i tre kommuner enkelt hämta sina rapporter i en sammanställd Excelfil, medan större företag med egna system kan bygga en direktintegration mot hubben.

För att detta ska bli verklighet krävs dock att det finns en ekonomisk modell för hur tjänsten ska finansieras. Vertigis lyfter fram fyra möjliga alternativ – men understryker att även andra lösningar kan bli aktuella beroende på hur ansvar och kostnader fördelas nationellt eller lokalt:

1. Avfall Sverige står för kostnaden (eller annan central aktör)

Tjänsten finansieras centralt av Avfall Sverige, vilket gör den kostnadsfri för både kommuner och företag.

Fördel: Hög tillgänglighet och enkelhet.

Nackdel: Kräver nationell finansiering och gemensamt beslut.

2. Företag betalar per hämtning av data

Företaget som vill hämta data får en avgift på fakturan från kommunen för varje dataleverans. Kommunen köper i sin tur tjänsten av Vertigis.

Fördel: Kommunen kan få ersättning för sin roll som dataleverantör.

¹ En portal som tillhandahålls av Avfall Sverige för att administrera återvinningsstationer och återvinningscentraler som visas på sopor.nu

Nackdel: Risk för ökad administration och begränsad användning. Företag får begära ut data hos de kommuner de har verksamhet i.

3. Kommunen köper tilläggstjänst

Kommunen köper modulen till sitt befintliga system och står för kostnaden för att göra sin data tillgänglig till företagen i kommunen.

Fördel: Kommunen har kontroll över dataflöden. Kommunen kan ta betalt av företagen som vill ha data.

Nackdel: Risk för låg anslutning bland kommunerna om kostnaden upplevs som för hög. Företag får hämta data hos de kommuner de har verksamhet i.

4. Företag prenumererar direkt på tjänsten

Företaget betalar för en prenumeration hos Vertigis som ger dem fri tillgång till sin data i hubben.

Fördel: Enkel och tydlig affärsmodell. Enkelt för företag, kan få data från ett ställe även om de har verksamheter i flera kommuner.

Nackdel: Förutsätter att tillräckligt många företag vill betala.

Vertigis menar att den tekniska infrastrukturen redan finns, men att det nu krävs tydliga riktlinjer, standardiserade datakrav och en gemensamt överenskommen affärsmodell för att lösningen ska kunna användas fullt ut.

Avfall Sverige har naturligtvis en chans att själva bygga den här hubben för data och därmed göra tillgången till tjänsten för både företagen och medlemmarna oberoende av vilket företag som levererat avfallsorganisationens kundsystem.

3 Rekommendationer och leverans

Syftet med projektet är att vägleda kommunala avfallsorganisationer i att leverera relevant, spårbar och kvalitetssäkrad data – på ett sätt som gör det enkelt för företagskunder att integrera informationen i sin hållbarhetsrapportering. Därigenom stärks kommunernas roll i omställningen till en cirkulär och hållbar ekonomi.

Vägledningen ska klargöra vilka uppgifter som efterfrågas, hur de kan samlas in och hur de strukturerat bör levereras. Projektet har även haft som delsyfte att identifiera hur Avfall Web kan utvecklas för att bättre stödja dataöverföring inom ramen för CSRD, särskilt i de fall där kundspecifik data saknas.

Projektet visar att det finns ett stort behov hos de rapporteringsskyldiga bolagen att få avfallsdata från kommunala avfallsorganisationer. Företagen behöver data i vikt per avfallstyp och hämtställe/företag. Företagen vill helst kunna hämta avfallsdata på ett ställe även om de är verksamma i flera kommuner. Om det inte är möjligt vill de ha data i ett strukturerat format och i samma format från alla kommunala avfallsorganisationer. Just nu finns inte ett lika stort behov av klimatdata, och ännu mindre av annan data (sociala faktorer som arbetsmiljö och liknande). Referensgruppen i form av kommunala avfallsorganisationer har inte upplevt ett stort tryck på avfallsdata, denna diskrepans kan bero på att förfrågningarna inte når rätt person på avfallsorganisationen.

Företagen är hänvisade till kommunala avfallsorganisationer för att få data eftersom kommunerna har monopol på att samla in mat- och restavfall. Det finns idag ett stort missnöje hos företagen eftersom det är svårt att få avfallsdata från kommunala avfallsorganisationer. Det här leder i sin tur till att många företag uttrycker att de skulle vilja byta leverantör av avfallstjänster för mat- och restavfall. Företagen berättade att de kan få avfallsdata från privata avfallsaktörer som de använder för andra avfallsfraktioner.

Projektet hade som ett syfte att undersöka hur Avfall Web skulle kunna användas för att dela data. Fokus i Avfall Web är uppgifter per kommun och anläggningar och inte över hämtningar per hämtställe, till exempel hos ett visst företag. Det saknas därmed de data som rapporteringsskyldiga företag främst efterfrågar, vikt per avfallstyp per hämtställe. Strukturen i Avfall Web är inte uppbyggd för att kunna ge dessa data i dagsläget. Men Avfall Sverige har en viktig roll att fylla i det här arbetet. En viktig fråga gäller hur ett mer samordnat system för datadelning skulle kunna utvecklas. I diskussioner lyfts olika tekniska plattformar och systemleverantörer som möjliga nav för en sådan lösning – bland annat Avfall Web eller en ny typ av plattform likt avfallshubben som Avfall Sverige tagit fram för att hantera data för kommunernas ÅVS och ÅVC som visas för allmänheten på sopor.nu. Kommunerna i referensgruppen har lyft fram att de tycker det är viktigt att Avfall Sverige äger en sådan plattform och inte ett enskilt företag.

3.1 Projektets tre leveranser

3.1.1 Promemorian (detta dokument)

Beskriver hur projektet har genomförts, hur data samlats in via dialog med referensgrupp och företag, samt vilka behov, hinder och möjligheter som identifierats. PM:et ligger till grund för de rekommendationer som vägledningen bygger på.

3.1.2 Uppdatering av vägledningen 2024:23

I samband med detta projekt har Avfall Sveriges vägledning 2024:23 kompletterats med ett nytt kapitel, kapitel 7: “Kommunala avfallsorganisationer som dataleverantörer”. Det nya kapitlet syftar till att tydliggöra kommunernas roll i relation till företagskunder som, till följd av CSRD, får ett ökat behov av att samla in och redovisa data om sitt avfall.

Kapitel 7 innehåller vägledning om vad rollen som dataleverantör innebär för kommunala avfallsorganisationer – både i form av praktiskt ansvar, kundernas förväntningar och de möjligheter som kan uppstå i samband med att dataleverans utvecklas som en tjänst. Kapitlet behandlar även de rättsliga förutsättningarna för att lämna ut data: vad som omfattas av dokumentationskrav enligt bokförings- och kommunallagstiftning, vad som kan kräva avtal eller tilläggstjänst, samt hur ansvar och kostnader för dataleverans kan fördelas.

Vägledningen bygger på de kartläggningar och analyser som genomförts inom ramen för projektet, inklusive intervjuer med företag, samråd med en referensgrupp bestående av kommunala avfallsorganisationer samt dialog med systemleverantörer. Resultaten visar att efterfrågan på strukturerad avfallsdata – såsom vikt, fraktion och behandlingsmetod – ökar markant, samtidigt som det finns ett tydligt behov av standardisering, digitalt stöd och tydliga riktlinjer för hur data ska levereras och vad som kan krävas.

För att möta dessa behov introducerar kapitel 7 även konkreta verktyg för dataleverans: en standardiserad datamall, rekommenderade schablonvärden för bland annat volymvikter och klimatpåverkan, principer för datakvalitet samt förslag på teknisk och avtalsmässig utformning. Tillsammans ska dessa komponenter ge kommunerna praktiskt stöd i att kunna leverera användbar, verifierbar och jämförbar data till sina företagskunder – i linje med kraven i CSRD och de europeiska rapporteringsstandarderna (ESRS), särskilt ESRS E5 (resursanvändning och cirkulär ekonomi).

3.1.3 Datamall för avfallsdata

Inom ramen för projektet har ett förslag till standardiserad datamall tagits fram med syftet att underlätta för kommunala avfallsorganisationer att lämna ut relevant information till sina företagskunder, och göra det enklare för företagen att använda avfallsdata i sin hållbarhetsrapportering i enlighet med CSRD.

Mallen har utvecklats i två steg. I det första steget tog projektets arbetsgrupp fram ett förslag baserat på resultaten från intervjuer med företag. Förslaget utgick från den typ av data som företagen bedömer som mest relevant för sin hållbarhetsrapportering – framför allt avfallsdata enligt ESRS E5. Utöver företagens behov beaktades även vilka datakrav som ställs enligt CSRD och ESRS E5, för att säkerställa att mallen stödjer en rapportering som är relevant, spårbar och verifierbar i enlighet med EU:s hållbarhetsramverk. Förslaget granskades och kommenterades av referensgruppen samt av företag som intervjuades under arbetets gång. I nästa steg, under hösten 2025, föreslås att mallen skickas ut på remiss till en bredare krets av kommunala avfallsorganisationer och privata avfallsbolag, för att samla in ytterligare synpunkter och säkerställa att strukturen fungerar brett i praktiken.

Mallen är framtagen för att fungera både vid manuell leverans i Excel-format (.xlsx eller .csv) och vid digital överföring via API. För att insamling av data ska fungera effektivt krävs att alla kommuner använder samma struktur – med enhetliga kolumnrubriker, fält och format. Enhetlighet och automatisering gör det enkelt för kommunala avfallsorganisationer att dela data, och gör det möjligt för företagen att hämta in data från flera olika kommuner direkt till sina system utan behov av manuell justering eller omformatering.

Datamallen består av ett antal strukturerade flikar i ett Excel-dokument och är framtagen för att stödja kommunala avfallsorganisationer i att lämna ut relevant, spårbar och jämförbar avfallsdata till företagskunder. Mallen är uppbyggd för att fungera både vid manuell hantering (Excel/CSV) och vid automatiserad dataöverföring (t.ex. via API).

Datamallen innehåller följande huvudkomponenter:

1. Standardformat för avfallsdata

En definierad tabellstruktur som visar hur data ska organiseras. Innehåller två delar:

- *Kunddata*: information som identifierar företagskunden och insamlingsplatsen (t.ex. organisationsnummer, anläggnings-ID, adress).
- *Avfallsdata*: uppgifter om det insamlade avfallet vid varje hämtning (t.ex. fraktion, vikt, hämtdatum, behandlingsmetod, datakvalitet och klimatpåverkan).

2. Kodlistor och vägledningstabeller

Flikar med rekommenderade benämningar, koder och definitioner:

- Avfallsfraktioner (BEAst-kod, EWC-kod, nordisk märkning)
- Behandlingsmetoder (R-/D-koder enligt avfallsförordningen)
- Kategorier för datakvalitet

3. **Schablonvärden**

Rekommenderade schabloner som kan användas när faktisk data saknas, bl.a.:

- Fyllnadsgrad (procent)
- Volymvikt (kg/m³)
- Återvinningsgrad (andel av insamlad mängd)
- Klimatpåverkan (kg CO₂e per kg avfall)

4. **Versionshistorik**

En översikt på första fliken som visar när mallen uppdaterats, vilken version som är aktuell och vilka ändringar som har gjorts.

4 Referenser (intervjuade personer och organisationer)

Circle K, intervju 14 april 2025 med Johanna Hammar, hållbarhetschef.

Derome, intervju 14 april 2025 med Emma Hamilton.

Einar Mattsson, intervju 28 april 2025 med Emilia Eriksson, miljösamordnare nyproduktion klimatbokslut, och Daniel Parianos, miljösamordnare förvaltningsverksamheten.

Fabege, intervju 28 april 2025 med Lina Clausen, hållbarhetskoordinator.

Fastpartner, intervju 23 april 2025 med Svante Hedström, hållbarhetschef och projektchef.

ICA Sverige, intervju 14 maj 2025 Niklas Larsson, Chef CR Logistik, Sanja Pucar, hållbarhetsledare, Theresa Palmqvist, hållbarhetsstrateg, Malin Engler, hållbarhetsledare.

IKEA, intervju 9 maj 2025 med Jonas Andersson, avfallsspecialist, och Greta Hederstedt, sustainability business partner avfall vatten energi.

Riksbyggen, intervju 23 april 2025 med Malin Masionovic, hållbarhetsspecialist, och Svante Wijk, hållbarhetsspecialist.

Rikshem, intervju 6 maj 2025 med Isabella Chovra, miljösamordnare och Sofia Tyvik, hållbarhetscontroller.

Strawberry, intervju 29 april 2025 med Erik Killie, ansvarig för hållbarhetsrapportering, och Alice Bager-Sjögren, sustainability analyst.

Vasakronan, intervju 28 april 2025 med Ebba Petersson, projektledare hållbarhet och Tilda Aderum, enhetscontroller.

VA SYD, intervju 26 maj 2025 med Jesper Frisk, Systemförvaltare EDP Future och Mobile, Anna Walldorf, Kundkommunikatör och Claes, controller.

Vertigis, intervju 14 maj 2025 med Thomas Eriksson, produktansvarig EDP Future och Mikael Ledin, produktansvarig EDP Mobile.

Wallenstam, intervju 23 april 2025 med Elin Elmeklo, hållbarhetsassistent, Henrik Svensson, hållbarhetsansvarig, samt Martin Olausson, projektutvecklare och hållbarhetscontroller.